

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45 hallituksen esityksen johdosta laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunta on 17 päivänä syyskuuta 1985 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 101 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta. Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt eduskunnan valiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 29 päivänä maaliskuuta 1985 lähettämän ed. Vainion ym. toivomusaloitteen n:o 162 pienhekköjen vakuutuskorvausten verovapaudesta.

Tulo- ja varallisuusverolain säännösten mukaan veronalaiseksi tuloksi ei katsota henki- ja pääomavakuutuksen nojalla saatua pääomaa, mikäli se suoritetaan vakuutetulle itselleen, hänen puolisolleen tai puolison lapselle, kasvattilapselleen, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevalle perilliselleen, ottolapselleen tai kuolinpesälleen. Verovapaata ovat kertasuorituksena saadun vakuutus pääoman lisäksi useassa erässä maksetut suoritukset kahdelta ensimmäiseltä vuodelta vakuutustapahtuman jälkeen. Vakuutus pääoma on verovapaata riippumatta siitä, kuka on maksanut vakuutusmaksun. Verovapaus ei kuitenkaan koske sitä etua, jonka vakuutettu saa ulkopuolisen suoritettua vakuutusmaksut hänen puolestaan. Käytännössä tällainen etu on kysymyksessä useimmiten silloin, kun työnantaja ottaa niin sanotun säästö- tai toimihenkilövakuutuksen työntekijälleen. Vakuutusmaksuna saatu etu on näissä tapauksissa vakuutetun palkkaan rinnastettava veronalaista tuloa. Vakuutusmaksusta saatu etu on oikeuskäytännössä kuitenkin katsottu verovapaaksi niissä tapauksissa, joissa vakuutuksen ottaja ei ole sitoutunut säilyttämään edunsaajamääräystä voimassa vakuutussopimuslain 102 §:n mukaisesti.

Vakuutuksenottajan vapaasti määrättävissä olevat säästö- ja toimihenkilövakuutukset ovat viime vuosina yleistyneet. Merkittävänä syynä tähän on ollut se, että vakuutukset ovat sekä työnantajan että työntekijän kannalta verotuksellisesti palkanmaksua edullisempia. Työnantaja voi vähentää vakuutusmaksun verotuksessaan, mutta välttyä

sosiaaliturvamaksujen ja muiden palkan sivukulujen maksamiselta ja ennakonpidätyksen toimittamiselta. Työntekijä saa puolestaan sekä vakuutusmaksuedun että aikanaan erääntyvän vakuutussuorituksen verottomana.

Koska nykyinen tilanne on osin epäjohdonmukainen ja osin muutoin yleisesti sovellettavien verotusperiaatteiden vastainen, hallitus ehdottaa, että asiaa koskevaa verolainsäädäntöä tarkistettaisiin. Vapaaehtoisen henki- ja pääomavakuutuksen verotusta ehdotetaan tarkistettavaksi niissä tapauksissa, joissa vakuutuksen on ottanut ja vakuutusmaksut maksanut muu kuin vakuutettu itse tai hänen lähiomaisensa. Vakuutetun veronalaisena tulona ei pidettäisi tällöin sitä etua, jonka hän on saanut ulkopuolisen vakuutuksenottajan maksettua hänen puolestaan vakuutusmaksut. Sitä vastoin vakuutettua verotettaisiin siitä pääomasta, joka suoritetaan vakuutuksen perusteella. Vakuutetun kuoleman perusteella saatu kertakorvaus olisi kuitenkin verovapaata.

Tulo- ja varallisuusverolain 60 §:n mukaan progressiivisen tuloveroasteikon mukaan verotettavan saamaan kertatuloon voidaan laissa säädettyin edellytyksin valtionverotuksessa soveltaa ns. tulontasausta, jos tulon on katsottava kertyneen etu- tai jälkikäteen kahdelta tai useammalta vuodelta. Jotta tässä hallituksen esityksessä tarkoitettujen veronalaisten vakuutussuoritusten verotuskohtelussa voitaisiin päästä yhtenäiseen ja oikeudenmukaiseen menettelyyn, hallitus ehdottaa, että lakiin lisättäisiin uusi 60 a §, jossa erikseen säädettäisiin tulontasauksesta näiden suoritusten osalta. Tulon kertymisajan selvittämisen helpottamiseksi ja suoritusten tuloveroasteen pitämiseksi riittävänä, tulontasauksessa huomioon otettavaksi tulon kertymisajaksi ehdotetaan katsottavaksi vakuutuksen voimassaoloaika, enintään kuitenkin viisi vuotta.

Ehdotettua muutosta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa. Hallitus ehdottaa, että lakiin otettaisiin

kuitenkin siirtymäsäännös, jonka mukaan vuonna 1981 tai sitä ennen otettujen vakuutusten vakuutussummat olisivat edelleenkin verottomia, vaikka vakuutussumma suoritettaisiinkin vuonna 1986 tai sen jälkeen. Jos taas vakuutus on otettu vuoden 1981 jälkeen, olisi jokaiselta sen jälkeiseltä vuodelta vakuutussummasta veronalaista 20 prosenttia. Jos vakuutus on otettu vuonna 1982, olisi siten vakuutussummasta veronalaista 20 prosenttia, ja jos vakuutus on otettu vuonna 1983, olisi vakuutussummasta veronalaista 40 prosenttia.

Ed. Vainion ym. toivomusaloitteessa n:o 162 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireesti toimenpiteisiin lain muuttamiseksi siten, että pienet tapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain mukaiset korvaukset ja elinkorot vapautettaisiin verosta.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1985

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Käsittelmänsä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloite n:o 162 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Muurman, jäsenet Ajo, Joutsenlahti, Koskenniemi, Linna, Malm, Mäki-

Hakola, Pohjala, Rönholm, Sutinen, Tenhiälä, Tikka ja Tuovinen sekä varajäsenet Jokela, Kuusio, Manninen, Rusanen, Vepsäläinen ja Vähäkangas.

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksen mukaan vapaaehtoisen henki- ja pääomavakuutuksen verotusta muutettaisiin niissä tapauksissa, joissa vakuutuksen on ottanut ja vakuutusmaksun maksanut muu kuin vakuutettu tai hänen lähiomaisensa. Vakuutettua verotettaisiin siitä pääomasta, joka hänelle suoritetaan vakuutuksen perusteella vakuutetun kuoleman perusteella tapahtunutta kertakorvausta lukuunottamatta. Sen sijaan vakuutetun veronalaisena tulona ei pidettäisi sitä etua, jonka hän on saanut ulkopuolisen vakuutuksenottajan maksettua hänen puolestaan vakuutusmaksut. Valiokunnan enemmistö on tähän yhtynyt.

Kun tässä on kyse ennen kaikkea johtajiston palkkauksessa käytetystä tavasta välttää verotusta, olisi mielestämme tullut myös vakuutusmaksu lukea veronalaiseksi tuloksi. Tarkoituksenmukaista ei ole suosia palkkaustapoja, joilla pyritään välttämään verotusta sosiaaliturvamaksut mukaanlukien.

Ehdotammekin,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluva-

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain 20 §:n 9 ja 10 kohta sekä 22 §:n 1 momentin 21 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 9 ja 10 kohta 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (604/84) ja 22 §:n 1 momentin 21 kohta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetussa laissa (510/77), sekä *lisätään* 20 §:ään uusi 11 kohta (*poist.*) sekä lakiin uusi 60 a § seuraavasti:

20 §

(1 momentin 21 a kohta *poist.*)

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

22 §

60 a §

Veronalaiseksi tuloksi ei katsota:

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

(1 momentin 21 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1985

Osmo Vepsäläinen

Juhani Vähäkangas

Niilo Koskenniemi

II

Hallitus esittää vapaaehtoisten henki- ja pääomavakuutusten verotusta kiristettäväksi siten, että vastaisuudessa vakuutettua verotettaisiin siitä pääomasta, joka hänelle suoritetaan vakuutuksen perusteella. Hallitus esittää, että verottamaan ryhdyttäisiin osittain myös niiden vakuutusopimusten perusteella saatua pääomaa, jotka vakuutukset on otettu vuosina 1981—1985.

Kokoomus suhtautuu periaatteessa myönteisesti hallituksen esitykseen ja toivoo, että tämän lakiesityksen verotusta kiristävä vaikutus otettaisiin huomioon marginaaliverotusta uudistettaessa.

Kokoomus suhtautuu kuitenkin kielteisesti lain takautuviin verosäännöksiin eli siihen, että vuosina 1981—1985 otettujen vakuutusten perusteella saatua pääomaa osittainkin verotettaisiin. Tämä on kohtuutonta vakuutuksen ottajia kohtaan siitä syystä, että sopimuksia solmittaessa tulisi niiden verotukselliset seuraamukset olla verovelvollisen tiedossa. Verovapaan tulon saatta-

minen verolle muuttaa olennaisesti niitä edellytyksiä, joiden perusteella toimihenkilövakuutuksia on useissa tapauksissa solmittu. Kokoomuksen mielestä takautuvia verosäännöksiä sovellettaessa verovelvollisen oikeusturva vaarantuu.

Kokoomuksen mielestä tarkempaa huomiota olisi tullut lain säätämisen yhteydessä kiinnittää vakuutuksen ottajan käsitteeseen, saadun vakuutuspääoman luonteeseen paremminkin ansiotulona, ehdotetun tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n 1 momentin 21 a kohdan työnantajäkäsittelyn rajallisuuteen sekä tulontasausta koskevan ehdotetun tulo- ja varallisuusverolain 60 a §:n poikkeuksellista lyhyempään tulontasausaikaan.

Edellä olevan perusteella kokoomus katsoo, että verotuksen takautuvuuden poistamiseksi laki tulisi hyväksyä voimaantulosäännöksen osalta muutetussa muodossa. Sen vuoksi ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain 20 §:n 9 ja 10 kohta sekä 22 §:n 1 momentin 21 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 9 ja 10 kohta 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (604/84) ja 22 §:n 1 momentin 21 kohta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetussa laissa (510/77), sekä
lisätään 20 §:ään uusi 11 kohta ja 22 §:n 1 momenttiin uusi 21 a kohta sekä lakiin uusi 60 a § seuraavasti:

20, 22 ja 60 a §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1986. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran

vuodelta 1986 toimitettavassa verotuksessa. Ennen lain voimaantuloa otettuihin vakuutuksiin sovelletaan kuitenkin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säädöksiä.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1985

Pirjo Rusanen
Pentti Mäki-Hakola

Toivo T. Pohjala
Pertti Salolainen